

Nr 35

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till H. K. Almkvist m. fl.; given Stockholms slott den 7 januari 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen underställes riksdagens prövning *dels* ett ärende angående ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* två ärenden angående livräntor åt efterlevande till personer, som avlidit i samband med olycksfall under militärtjänstgöring, *dels* ett ärende angående livränta åt en person, som skadats vid trafik med en kronan tillhörig bil, *dels ock* ett ärende angående ersättning för kroppsskada, ådragen vid inställelse till hästbesiktning jämlikt militära uttagningsförordningen.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 7 januari 1955.*

Närvarande

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LANGE.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, följande.

1

Under militärtjänstgöring skadades värnpliktige *H. K. Almkvist* den 22 november 1940 så svårt av ett knallskott att högra handen måste amputeras. I anledning av olyckan förde Almkvist vid domstol skadeståndstalan mot kronan. Kronan medgav därvid skadeståndsskyldighet i princip men yrkade nedsättning av skadeståndsanspråken. Advokatfiskalen hos försvarets civilförvaltning träffade sedermera preliminär överenskommelse med Almkvist om förlikning avseende samtliga i rättegången framställda ersättningsanspråk utom livränta. Genom beslut den 18 augusti 1950 godkände Kungl. Maj:t den sålunda träffade överenskommelsen, som avsåg ersättning för sveda och värk, lyte och framtida men samt rättegångskostnader, varjämte Kungl. Maj:t anvisade medel till bestridande av det överenskomna ersättningsbeloppet, 6 000 kronor, jämte ränta.

Med anledning av olycksfallet har riksförsäkringsanstalten tillerkänt Almkvist en livsvarig livränta från och med den 18 april 1941, beräknad efter en invaliditetsgrad av 50 %.

Försvarets civilförvaltning och *arméförvaltningens tygavdelning* har i skrivelse den 16 mars 1954 gjort framställning om ytterligare ersättning åt Almkvist i anledning av olycksfallet. Av skrivelsen och därvid fogade handlingar inhämtas i huvudsak följande. Sedan rättegången förklarats vilande i avvaktan på eventuell förlikning jämväl i fråga om livräntan, har nya förlikningsförhandlingar förts mellan Almkvists ombud och advokatfiskalen. Ombudet har därvid meddelat, att Almkvist kunde godtaga en livsvarig livränta från och med den 18 april 1941, beräknad efter en årsinkomst av 7 000 kronor och en invaliditetsgrad av 50 %, med avdrag för från riksförsäkringsanstalten utgående livränta. Advokatfiskalen har före-

slagit utbetalning av, såvitt nu är av intresse, en livsvarig livränta från och med den 18 april 1941, beräknad efter nyss angivna grunder, dock att det inkomstbelopp, som skall ligga till grund för beräkningen av livräntan, bör, efter det Almkvist uppnått 67 års ålder, minskas till hälften. Civilförvaltningen och tygavdelningen har, liksom försvarets skaderegleringsnämnd, anslutit sig till advokatfiskalens förslag. Civilförvaltningen och tygavdelningen har därför hemställt att Almkvist måtte tillerkännas livränta för tiden från och med den 18 april 1941 till dess han fyllt 67 år med 3 500 kronor för år och för tiden därefter med 1 750 kronor för år, allt med avdrag för livränta som utgår från riksförsäkringsanstalten.

Statskontoret har i utlåtande den 30 mars 1954 anslutit sig till vad civilförvaltningen och tygavdelningen anfört och hemställt.

Genom beslut den 18 juni 1954 medgav *Kungl. Maj:t* att från anslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. fick utbetalas bland annat livränta till Almkvist för tiden den 18 april 1941—den 30 juni 1955 med 3 500 kronor för år, med avdrag för vad Almkvist för motsvarande ändamål uppburit eller uppbär i periodisk ersättning från riksförsäkringsanstalten. Tillika förklarade *Kungl. Maj:t* Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om livränta för tiden efter den 30 juni 1955.

Departementschefen

Beträffande livränta för tiden till och med den 30 juni 1955 föreligger redan beslut av *Kungl. Maj:t*. För tiden därefter synes livränta böra utgå i enlighet med myndigheternas förslag och bestridas från anslaget Diverse pensioner och understöd m. m.

Jag hemställer alltså, att *Kungl. Maj:t* måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av förenämnda olycksfall till H. K. Almkvist utgå livsvarig livränta, för tiden från och med den 1 juli 1955 till dess Almkvist uppnår 67 års ålder med 3 500 kronor för år och för tiden därefter med 1 750 kronor för år, dock med avdrag av vad han för motsvarande ändamål uppbär i periodisk ersättning från riksförsäkringsanstalten.

2

Under förevisning av kast med sprängladdad handgranat vid Skånska luftvärnskåren den 22 februari 1949 träffades värnpliktige F. W. Mårtensson av ett splitter från en exploderande granat med påföljd att han avled. Sedan olyckshändelsen föranlett ansvars- och skadeståndstalan mot den officer, som lett övningen, har Högsta domstolen, dit målet fullföljts, genom dom den 21 mars 1953 ogillat såväl den mot övningsledaren förda

ansvarstalan, såvitt avsåg utförandet av ifrågavarande kast, som den av Mårtenssons dödsbo med flera mot övningsledaren förda skadeståndstalan.

Med anledning av olycksfallet har riksförsäkringsanstalten tillerkänt Mårtenssons änka Karin Gunni Inga-Lill Mårtensson och makarnas dotter *Eva Birgitta Mårtensson*, född den 11 september 1948, livräntor att från och med den 23 februari 1949 utgå med vissa belopp, till änkan, så länge hon lever ogift, och till dottern till dess hon uppnått 16 års ålder.

Försvarets civilförvaltning och *arméförvaltningens tygavdelning* har i skrivelse den 23 februari 1954 gjort framställning om utbetalande av ytterligare ersättning i anledning av olycksfallet. Av skrivelsen och därvid fogade handlingar inhämtas i huvudsak följande. Hos civilförvaltningen har dödsboet och Mårtenssons änka, den senare jämväl i egenskap av legal ställföreträdare för dottern, framställt anspråk på ersättning för, bland annat, begravningskostnader, underhållsbidrag m. m. åt änkan med i ett för allt 1 700 kronor samt underhållsbidrag åt dottern med 100 kronor per månad från den 22 februari 1949 till dess hon fyllt 18 år, dock med avdrag för vad hon under samma tid uppburit eller uppbär i livränta från riksförsäkringsanstalten. Myndigheterna anför, att utredningen i ärendet utvisar att — ehuru någon viss befattningshavare vid försvarsväsendet icke torde kunna göras ansvarig härför — de försiktighetsåtgärder som anbefallts vid kastets utförande med hänsyn till föreliggande erfarenheter om den använda granattypens egenskaper och kastbanans konstruktion måste anses ha varit otillfredsställande. Advokatfiskalen hos civilförvaltningen och försvarets skaderegleringsnämnd har uttalat den uppfattningen, att kronan är skyldig att på grund av olyckan utgiva skadestånd till sökandena. I fråga om ersättningsbeloppens storlek har advokatfiskalen ej funnit anledning till erinran mot skäligheten av de yrkade beloppen, såvitt nu är av intresse. Skaderegleringsnämnden har tillstyrkt, att ersättning beredes sökandena enligt av advokatfiskalen föreslagna grunder, dock att nämnden, med hänsyn till föräldrarnas villkor och barnets ålder, icke ansett sig böra tillstyrka, att livräntan till dottern för närvarande bestämdes för längre tid än till dess hon uppnått 16 års ålder. — Civilförvaltningen och tygavdelningen, som jämväl anser kronan skadeståndsskyldig, tillstyrker ersättning i enlighet med skaderegleringsnämndens förslag.

Statskontoret ansluter sig i utlåtande den 2 mars 1954 till vad civilförvaltningen och tygavdelningen anfört och hemställt.

Genom beslut den 18 juni 1954 medgav *Kungl. Maj:t* att från anslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. fick utbetalas — utöver viss ersättning för begravnings- och ombudskostnader ävensom underhållsbidrag åt änkan — livränta till dottern för tiden den 23 februari 1949—den 30 juni 1955 med 100 kronor per månad, dock med avdrag för vad hon för motsvarande ändamål uppburit eller uppbär i periodisk ersättning från riksförsäkringsanstalten. Tillika förklarade

Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om livränta åt dottern för tiden efter den 30 juni 1955.

Departementschefen

Beträffande livränta för tiden till och med den 30 juni 1955 föreligger redan beslut av Kungl. Maj:t. För tiden därefter synes livränta böra utgå i enlighet med myndigheternas förslag och bestridas från anslaget Diverse pensioner och understöd m. m.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av förenämnda olycksfall till Eva Birgitta Mårtensson för tiden från och med den 1 juli 1955 till dess hon uppnår 16 års ålder utgå livränta med 100 kronor per månad, dock med avdrag för vad hon för motsvarande ändamål uppbär i periodisk ersättning från riksförsäkringsanstalten.

3

Typografen A. V. Lind, född den 25 mars 1912, avled den 14 februari 1953 av njursjukdom, som orsakats av under militärtjänstgöring ådragen lungtuberkulos. Han efterlämnade hustrun *Elsie Eivor Elise Lind*, född den 23 december 1911, och två söner i äktenskapet, födda den 20 maj 1934 och den 12 december 1936. Elsie Lind har i en den 14 januari 1954 dagtecknad skrift anhållit att utan hinder av viss bestämmelse i 1927 års militärsättningsförordning bli tillerkänd livränta.

För änkas rätt till livränta enligt nämnda förordning förutsättes, att äktenskapet slutits innan sjukdomen yppades. I detta fall konstaterades lungsjukdomen den 1 mars 1934. Lysning till äktenskap kungjordes första gången den 18 mars 1934 men på grund av mannens långvariga sjukhusvistelse ägde vigseln rum först den 24 maj 1936.

Av utredningen i ärendet framgår att Elsie Lind enligt läkarintyg på grund av höftledssjukdom är och förblir mindre arbetsför samt att hennes ekonomiska ställning icke är god.

Riksförsäkringsanstalten tillstyrker i utlåtande den 5 mars 1954, att åtgärder vidtages för att bereda Elsie Lind ersättning enligt de grunder, som skulle ha tillämpats, därest äktenskapet ingåtts före den tidpunkt, då lungsjukdomen yppades.

Statskontoret, som avgivit utlåtande den 16 mars 1954, tillstyrker bifall till ansökningsen.

Departementschefen

I likhet med de hörda myndigheterna föreslår jag, att Elsie Lind erhåller ersättning av statsmedel med belopp motsvarande vad som skulle ha utgått, därest äktenskapet slutits innan sjukdomen yppades.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Elsie Eivor Elise Lind må, så länge hon lever ogift, från anslaget Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utbetalas den ersättning, som vid tillämpning av 1927 års militärsättningsförordning skulle ha tillkommit henne därest hon, när A. V. Lind befanns lida av lungtuberkulos, varit gift med denne.

4

Köpmannen *D. Groschinsky* blev den 10 juli 1942 i Båstad påkörd av en av försvaret disponerad bil och skadades så svårt, att ena benet måste amputeras. Bilföraren och Groschinsky dömdes av domstol till ansvar i anledning av olyckan och befanns därvid lika vållande. Sedermera har, då kronan såsom ägare av bilen är ansvarig för olyckan, av statsmedel utbetalats vissa ersättningsbelopp till Groschinsky. Sedan Groschinsky där- efter instämt bilföraren med yrkande om ytterligare gottgörelse, har Åsbo och Bjäre häradsrätt genom lagakraftvunnen dom den 19 december 1951 ålagt bilföraren att efter vissa angivna grunder utgiva livränta till Groschinsky för tiden den 1 juni 1946—den 31 maj 1952. Livräntan har därvid för tiden den 1 juli 1951—den 31 maj 1952 beräknats efter en årsinkomst av 11 000 kronor och en invaliditetsgrad av 70 %, och således, efter jämkning till hälften, bestämts till 3 850 kronor per år. Ersättning efter nämnda grunder har av statsmedel utbetalats till Groschinsky jämväl för tid efter utgången av maj 1952, därvid ersättningen utbetalats av statskontoret från anslaget Diverse pensioner och understöd m. m.

Försvarets civilförvaltning och *arméförvaltningens tygavdelning* har i skrivelse den 11 juni 1954 gjort framställning om ytterligare ersättning i anledning av olycksfallet. Av skrivelsen och därvid fogade handlingar inhämtas i huvudsak följande. Groschinsky har under åberopande av läkarintyg yrkat dels att livräntan från och med den 1 januari 1954 skulle utgå efter en årsinkomst av 12 000 kronor och efter en invaliditetsgrad av 100 %, dels ock att honom måtte tillerkännas ersättning för framtida men och lyte m. m. Enligt läkarintyget, som utfärdats av professorn Sten Friberg den 26 november 1953, har Groschinskys tillstånd påtagligt försämrats under de sista två åren. Sedan i anledning av Groschinskys framställning civilförvaltningen hos riks försäkringsanstalten begärt yttrande rörande Groschinskys invaliditet, har anstalten den 8 februari 1954 meddelat, att anstalten jämlikt grunderna för fastställande av invaliditetsersättning enligt

olycksfallsförsäkringslagen funnit sådan ersättning i förevarande fall böra för tiden från och med den 1 januari 1954 fastställas efter en invaliditetsgrad av 65 %. Sedermera har preliminär överenskommelse om slutlig uppgörelse träffats med Groschinsky. Uppgörelsen innebär, att till Groschinsky skall utbetalas *dels* livränta från och med den 1 januari 1954 efter en invaliditetsgrad av 80 % och en antagen årsinkomst av 12 000 kronor, dock med nedsättning till hälften efter det Groschinsky fyllt 67 år, *dels* gottgörelse med 15 000 kronor i ett för allt för framtida men och lyte m. m., i båda fallen med jämkning till hälften. Försvarets skaderegleringsnämnd har tillstyrkt uppgörelse i enlighet med överenskommelsen. Civilförvaltningen och tygavdelningen anför, att Groschinsky, som är 60 år gammal, blivit ovanligt hårt träffad till följd av skadans art och åtföljande medicinska komplikationer. På grund av skadan hade det nämligen blivit praktiskt taget omöjligt för honom att utöva sitt tidigare yrke som handelsresande, och även för framtiden syntes han få mycket svårt att skaffa sig annat arbete varigenom han kunde erhålla någon nämnvärd inkomst. Med hänsyn härtill ville myndigheterna ej motsätta sig, att invaliditetsgraden bestämdes till 80 % — så mycket mindre som sannolikheten talade för att Groschinsky i en eventuell ny rättegång på grundvalen av nu föreliggande läkarintyg komme att tillerkännas livränta efter nämnda invaliditetsgrad. Civilförvaltningen och tygavdelningen tillstyrker uppgörelse i enlighet med överenskommelsen och hemställer att Kungl. Maj:t föranstaltar om ersättning i enlighet därmed.

Statskontoret förklarar i utlåtande den 16 juli 1954 att ämbetsverket icke har något att erinra mot bifall till vad civilförvaltningen och tygavdelningen hemställt.

Genom beslut den 24 september 1954 medgav *Kungl. Maj:t* att från anslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. fick, i enlighet med myndigheternas förslag, till Groschinsky utbetalas 7 500 kronor, utgörande ersättning i ett för allt för framtida men och lyte m. m. ävensom livränta för tiden den 1 januari 1954—den 30 juni 1955 med 4 800 kronor för år, dock med avdrag av den livränta som statskontoret under motsvarande tid utgivit. Tillika förklarade *Kungl. Maj:t* Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om livränta för tiden efter den 30 juni 1955.

Departementschefen

Beträffande livränta för tiden till och med den 30 juni 1955 föreligger redan beslut av *Kungl. Maj:t*. För tiden därefter synes livränta böra utgå i enlighet med myndigheternas förslag och bestridas från anslaget Diverse pensioner och understöd m. m.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av förenämnda olycksfall till D. Groschinsky utgå livsvarig livränta, för tiden från och med den 1 juli 1955 till dess Groschinsky uppnår 67 års ålder med 4 800 kronor för år och för tiden därefter med 2 400 kronor för år.

5

Hemmansägaren A. I. Dahlström i Tällberg, som är född den 10 april 1905, inställde sig den 21 juni 1949 med en honom tillhörig häst till hästbesiktning jämlikt militära uttagningsförordningen. Han blev i samband härmed utan eget förvållande sparkad av en häst, varvid han åsamkades benskada. Olycksfallsförsäkringslagen är ej tillämplig beträffande skadan, men Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut tillerkänt Dahlström ersättning av statsmedel i anledning av skadan. Sålunda bemyndigade Kungl. Maj:t den 5 september 1952 — i anslutning till tidigare beslut den 16 februari 1951 — försvarets civilförvaltning och arméförvaltningens intendenturavdelning att till följd av genom skadan uppkommen invaliditet utgiva livränta till Dahlström för tiden den 24 mars 1952—den 23 mars 1954 med 720 kronor för år, beräknad efter en invaliditetsgrad av 20 %.

Försvarets civilförvaltning och arméintendenturförvaltningen har i skrivelse den 24 augusti 1954 avgivit förslag om ytterligare livränta åt Dahlström och därvid anfört i huvudsak följande: Sedan Dahlström inkommit med ett den 25 april 1954 dagtecknat läkarintyg, utvisande att hans tillstånd syntes vara oförändrat jämfört med senaste undersökning den 27 april 1952, hade riksförsäkringsanstalten meddelat att enligt de grunder, som anstalten tillämpade vid fastställande av invaliditet enligt olycksfallsförsäkringslagen, Dahlströms skada skulle ansetts medföra för livstiden bestående nedsättning av arbetsförmågan med 20 %. Med anledning härav och sedan yttrande inhämtats från försvarets skaderegleringsnämnd hemställde civilförvaltningen och arméintendenturförvaltningen att till Dahlström måtte få utgivas livränta för tiden den 24 mars 1954—den 30 juni 1955 med 720 kronor för år samt att Kungl. Maj:t för tiden därefter måtte föranstalta om livsvarig livränta till Dahlström efter enahanda grunder.

Statskontoret anslöt sig i utlåtande den 14 september 1954 till vad civilförvaltningen och arméintendenturförvaltningen anfört och hemställt.

Genom beslut den 8 oktober 1954 fann Kungl. Maj:t, med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter, gott medgiva, att från anslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. fick utbetalas livränta till Dahlström för tiden den 24 mars 1954—den 30 juni

1955 med 720 kronor för år. Tillika förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om livränta för tiden efter den 30 juni 1955.

Departementschefen

Beträffande livränta för tiden till och med den 30 juni 1955 föreligger redan beslut av Kungl. Maj:t. Jämväl för tiden därefter synes livränta böra utgå i enlighet med myndigheternas förslag och bestridas från anslaget Diverse pensioner och understöd m. m.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av förenämnda olycksfall till A. I. Dahlström, räknat från och med den 1 juli 1955, utgå livsvarig livränta med 720 kronor för år.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1—5 hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Magnus T. Möller